

підприємства, середніми показниками, а також аналіз показників певної фірми в порівнянні з показниками підприємства-конкурента.

Отже, фінансова звітність є неоціненим ресурсом інформації, який визначає основу для проведення ефективного фінансового аналізу. З вивчення та аналізу фінансових звітів компаній стає зрозумілим, що вони не просто є формальними вимогами для ведення бізнесу, але і надзвичайно важливим інструментом для прийняття стратегічних рішень, визначення ефективності управлінських рішень та оцінки фінансового здоров'я підприємства.

Інформаційні джерела

1. Степаненко Т.О. Вісник СНІ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ (2019) URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/15666/1/Вісник%20СНТ_випуск%202_2019-133-136.pdf
2. Кальна Т.А. Економічний аналіз (2014) URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%8F/Downloads/362-2674-1-PB.pdf>
3. Антонюк Н.А, Мовчан Ю.О. Фінансова звітність та їх роль в управлінні суб'єктом господарювання (2013) URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/18593026.pdf>
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] / URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010
5. Торшин Є.О. Економіка та управління підприємствами (2017) URL: http://bses.in.ua/journals/2017/20_2017/15.pdf

ОСНОВНІ МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Вітрук А.О., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Т.В. Розіт**
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Економічний потенціал підприємства базується на системі управлінських рішень, які у свою чергу породжують конкурентоспроможність і прибутковість фірми. При цьому повинні бути створені аналіз собівартості продукції та надійний і достовірний облік витрат. Калькулювання є економічною складовою, яка забезпечує оптимізацію виробничого процесу та управління ним. Для підприємств основною метою обліку витрат є визначення суми витрат, понесених під час певної операції або під час виробництва певного продукту.

Основним нормативним документом, що визначає порядок формування собівартості продукції, є НП(С) БО 16 «Витрати» [3]. Відповідно до цього нормативного документа об'єктом витрат є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, що потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат. Слід зауважити, що відповідно до нормативних документів та методичних рекомендацій, підприємства вправі самостійно обирати метод калькулювання собівартості, спираючись на особливості виробництва. Усе це повинно бути прописано в обліковій політиці [2]

У фінансовому та управлінському обліку виділяють близько десятка таких методів. Розглянемо одні з найбільш популярних. Загалом методи калькулювання собівартості продукції можна поділити на дві групи: традиційні та сучасні (рис. 1).

Рис. 1. Методи калькулювання собівартості продукції

Найбільш простим і найменш точним є метод «absorption cost». Суть його полягає в тому, що собівартість одиниці продукції визначається діленням загальної суми витрат на кількість виготовленої продукції. Звідси його інша назва – метод повного поглинання або повної собівартості. Слід зазначити, що застосування цього методу можливо лише на підприємствах, що виробляють однорідну продукцію, це призводить до обмеженості його використання. Крім того, він не дає уявлення про витрати на окремі статті калькуляції.

Метод «direct cost» дозволяє підприємствам поділяти витрати на постійні та змінні. Під час розрахунку собівартості продукції враховуються тільки змінні витрати, а постійні - вважаються витратами періоду і списуються на рахунки продажів у повному обсязі. Тому виробнича собівартість відрізняється від собівартості реалізованої продукції на суму постійних витрат, що впливає на розмір прибутку. Для визначення собівартості суму змінних затрат ділять на кількість

виготовленої продукції. Одним із ключових показників системи «direct cost» є маржинальний дохід – різниця між виручкою від реалізації і змінними витратами. Це породило іншу назву цього методу – метод маржинальної собівартості [1].

Як і в будь-якого методу, у «direct cost» є свої переваги та недоліки. Наприклад, звіти, складені використовуючи цей метод, більше відповідають інтересам управління підприємством та його підрозділами, адже дають можливість оцінити результативність функціонування окремих сегментів та швидко прийняти економічно обґрунтовані рішення. Але слід зазначити, що така звітність не відповідає загальноприйнятим принципам та вимогам оподаткування прибутку. Також розподіл витрат на змінні і постійні є доволі непростим процесом, який потребує складні додаткові розрахунки, які не завжди забезпечують точний результат [2].

В основі методу «standart cost» лежить попереднє нормування витрат за елементами, статтями та складання нормативних калькуляцій на основі діючих норм на окремі види виробів. При цьому собівартість продукції калькулюється ще на стадії планування виробництва. «Standart cost» широко застосовується в сільському господарстві.

ABC («Activity Based Costing») метод передбачає спочатку групування накладних витрат за основними видами діяльності, а потім розподіл їх між видами продукції, виходячи з того, які види діяльності потрібні для виготовлення цієї продукції. Саме цей метод підвищує обґрунтованість віднесення накладних витрат на конкретний продукт, сприяє більш точному калькулюванню собівартості, забезпечує взаємозв'язок отриманої інформації з процесом формування витрат. Проте застосування методу ABC породжує проблему часу та зусиль, направлених на навчання персоналу, збору даних як під час впровадження системи, так і під час її використання [1].

Завдяки своїм перевагам порівняно з традиційними методами метод «ABC» інтенсивно розвивається в теорії і широко використовується на практиці в країнах Європи та США. Цей метод дає змогу інакше поглянути як на витрати підприємства, так і на управління ними. Він виходить за рамки просто обліку витрат і перетворюється на ефективну технологію управління витратами. На жаль, через застарілі традиції у сфері бухгалтерського обліку ABC-метод недостатньо швидко впроваджується на вітчизняних підприємствах [2].

Сутність системи «just-in-time» полягає у виробленні продукції лише тоді, коли в ній існує потреба, і лише у тій кількості, яка необхідна покупцям. Перевагами є зменшення рівня запасів, а, відповідно, й капіталовкладень, покращення якості виробництва, зниження ризику морального старіння запасів, зменшення обсягів документації.

Система калькулювання «Kaizen costing» означає постійне вдосконалення, до якого причетні всі робітники від менеджерів до робітників. Таким чином, кайдзен не має прямого відношення до калькулювання, а є унікальним підходом, що може застосовуватися в усіх проявах діяльності людини. Загалом слово «кайдзен» (kaidzen) означає вдосконалення.

Таким чином, можна стверджувати, що існує низка методів калькулювання собівартості продукції, які мають свої як переваги, так і недоліки. Кожне підприємство зобов'язане самостійно визначити, який саме метод відповідає його особливостям функціонування, але не виходячи за межі НП(С)БО 16 «Витрати». Застосування зарубіжних методів у вітчизняній практиці вимагає значних змін у бухгалтерському обліку.

Інформаційні джерела

1. Гайдаржинська О.М., Коверга Д.О. Основні методи калькулювання собівартості продукції та різновиди систем обліку витрат. Економіка і суспільство. 2018. № 17. С. 639-643.

2. Онищенко О. В., Куренна О. О., Крикуненко А. С. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 25(2). - С. 153-157.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Волков Є.В., здоб. ОС «магістр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, проф. **Л.М. Янчева**
Державний біотехнологічний університет

В умовах розвитку економіки України ефективність діяльності промислових і торговельних підприємств обумовлюються дієвістю механізмів обліку оборотних активів. Достовірність та повнота обліку оборотних активів можлива за умови наявності адаптованих до потреб вітчизняного ринку методів регулювання як на рівні суб'єктів господарювання так і на рівні держави. Тому питання удосконалення нормативно-правового регулювання обліку оборотних активів підприємств є важливими завданнями у напряму виконання державою регулюючої і контролюючої функцій.